

Del museu espectacle al laboratori del procomú

Published by [Interacció](#) [1] on 02/02/2017 - 10:30 | Last modification: 03/07/2026 - 13:27

Marta Álvarez Guillén proposa un recorregut per la crítica institucional a l'Estat espanyol, des del boom museístic dels anys noranta fins a l'aparició de nous models basats en la mediació, la cultura lliure i el procomú. El text no és només una història dels museus contemporanis. És també una reflexió sobre les polítiques culturals, sobre la relació entre institucions i moviments socials i sobre les possibilitats d'una nova institucionalitat cultural capaç de superar la lògica de l'espectacle i del consum cultural.

L'article parteix d'una crítica severa al model cultural que va acompanyar la consolidació democràtica. Segons l'autora, la cultura institucional va quedar fortament vinculada a la construcció de grans equipaments, a l'atracció turística i a les estratègies de regeneració urbana. El paradigma del museu icònic, simbolitzat pel Guggenheim de Bilbao, es va estendre arreu de l'Estat associat a processos de gentrificació i a una concepció de la cultura com a instrument de projecció territorial i creixement econòmic.

En paral·lel, però, es va desenvolupar una altra tradició menys visible. L'autora la rastreja a través d'experiències com Arteleku, el MACBA, el Museu Reina Sofia, el projecte *Desacuerdos*, Medialab-Prado o Intermediae. Totes comparteixen una mateixa inquietud: convertir les institucions culturals en espais d'experimentació, producció compartida i construcció de coneixement col·lectiu. El museu deixa de concebre's únicament com un lloc d'exhibició per esdevenir un laboratori on assajar noves formes de relació entre cultura i societat.

? Els nous laboratoris culturals plantegen institucions més permeables, concebudes com a espais de producció compartida, mediació i experimentació col·lectiva.

Un dels aspectes més interessants del text és que identifica un desplaçament conceptual profund. El debat ja no gira únicament al voltant de l'accés a la cultura, sinó sobre qui produeix cultura, qui decideix i com es governen els recursos culturals. És aquí on apareix el concepte de procomú, entès com allò que no és ni estrictament públic ni privat, sinó gestionat col·lectivament. Experiències com Medialab-Prado es presenten com a exemples d'institucions que ofereixen infraestructures, eines i mediació perquè els ciutadans esdevinguin coproductors i no només consumidors culturals.

La tesi final és clara: les polítiques culturals haurien de deixar de justificar-se principalment per la seva rendibilitat econòmica o turística i recuperar la seva funció democràtica. Això implica entendre la cultura com un espai de construcció col·lectiva, d'aprenentatge, de crítica i de producció de béns comuns. Des d'aquesta perspectiva, la mediació cultural deixa de ser una activitat complementària per convertir-se en una peça central de les institucions culturals del futur.

Vist des d'avui, el text també permet observar alguns dels límits i les contradiccions d'aquesta nova institucionalitat. Moltes de les experiències que l'autora presenta com a alternatives han estat posteriorment institucionalitzades, mentre que els debats sobre participació, governança compartida, mediació o comuns culturals continuen oberts. Precisament per això conserva interès: perquè documenta un moment en què es va intentar imaginar una altra manera d'entendre les institucions culturals i el seu paper dins la societat. (n. de l'e., 2026)

Referència

Álvarez Guillén, M. (2016). *Del boom museístico a los laboratorios del procomún: un recorrido por la crítica a la institución en el caso español*. *Kult-ur. Revista Interdisciplinària sobre la Cultura de la Ciutat*, 3(5), 77–94. <https://doi.org/10.6035/Kult-ur.2016.3.5.3> <https://doi.org/10.6035/Kult-ur.2016.3.5.3> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: governança cultural

Tags: equipaments culturals

Tags: participació cultural

Tags: pensament cultural

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/museu-espectacle>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.6035/Kult-ur.2016.3.5.3>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6925>